

Brumen Niki. Bibliografija Pomurske založbe 1954—1978 / Niki Brumen ; [uvodni sestavki Miško Kranjec, Jože Ternar, Jože Hradil ; opremil in tehnično uredil Franc Mesarič]. — Murska Sobota : Pomurska založba, 1979. — 239 str. : ilustr. ; 20 cm

Številnim založniškim bibliografijam se je pred kratkim pridružila še bibliografija Pomurske založbe v Murski Soboti, izdana za njeno 25. obletnico. Lepa doba obstoja, še lepša knjižna bera, ki je razgrnjena v bibliografiji, kar zopet izpričuje, da je bibliografija najbolj razviden, stvaren in nepristranski obračun o delu založbe, zlasti pri uresničevanju posebnih nalog, ki si jih je zastavila. Pisatelj Miško Kranjec poudarja v svojem uvodnem prispevku posebno kulturno poslanstvo, s katerim je Pomurska založba upravičila svoj obstoj: izdajanje leposlovne in publicistične literature, ki zadeva Pomurje, oskrbovanje madžarske narodnosti v Pomurju s knjigami v njenem jeziku, zbliževanje dvoje sosednih kultur, slovenske in madžarske, s posredovanjem knjižnih prevodov v obe smeri, v zadnjem času pa še povezovanje s kulturami drugih, predvsem manjših in prebujajočih se narodov (zbirka Mostovi). S tem je založba potrdila regionalno zasidranost v svojem vplivnem območju, hkrati pa je prispevala pomemben delež tudi v vseslovenski prostor in obogatila zakladnico slovenske kulture nasploh.

Bibliografijo je sestavila Niki Brumen, neutrudljiva bibliografi-

nja prekmurian, vodja Pokrajinske in študijske knjižnice v Murski Soboti. Bibliografija obsega tri dele: bibliografski popis, statistične preglede in kazala.

1. **Bibliografski popis** je seveda najboljširnejši del bibliografije. V njem je natančno in dosledno popisanih 409 enot, ki so razvrščene kronološko po letih 1954—1978. V okviru leta so enote razporejene po abecednem zaporedju značnic (imen avtorjev ali korporacij in naslovov anonimnih del), enote iste značnice pa si sledijo v abecednem redu naslovov. Popis enot je v celoti izdelan po mednarodnem standardu ISBD, čeprav je bil pri nas uveljavljen šele z letom 1975, kar pomeni, da je morala avtorica 257 enot popisati na novo, šele za zadnja štiri leta pa je lahko uporabljala tudi novo obliko popisov v katalogih svoje knjižnice (kolikor ni bilo potrebno zlasti na zbirna dela, izdana v tem času, uporabljati podrobnejšo metodo obdelave).

1.1. Iz bogate vsebine, ki nam jo popis razgrinja, naj podrobneje prikažemo tisti del, ki dokazuje že poudarjeno skrb za madžarsko narodnost in za grajenje mostov med madžarsko in slovensko kulturo. Temu poslanstvu je posvečeno lepo število 92 izdaj (22,5 odstotkov, skoro četrtina vseh izdaj). Med njimi je 33 slovenskih prevodov madžarskih del, 43 samo madžarskih in 16 dvojezičnih, slovenskih in madžarskih izdaj. V madžarskem ali v madžarskem in slovenskem jeziku je torej izšlo 59

del (ali dobrih 14 odstotkov vseh izdaj založbe), ki nas z bibliografskega vidika še posebej zanimajo. Med njimi je namreč dolga vrsta zbirnih del (koledarjev, zbornikov in anatologij), ki imajo osnovni bibliografski vpis dopolnjen z obsežnimi anotacijami, ki opozarjajo na različno vsebino teh del, ki iz osnovnega vpisa ni razvidna. Smiselnotost anotacij pa je prav v tej širši in globlji informaciji, ki naj bi je bil deležen uporabnik bibliografije. Tu pa nastopi jezikovna pregrada, saj so bibliografski vpisi in anotacije pri večini teh del pisane zgolj v madžarščini, ki pa je dobršen del slovenskih uporabnikov ne razume. Da je bibliografija namenjena predvsem slovenskim uporabnikom, priča 86 odstotkov dosegljivih informacij v popisu ter samo slovenski pregledi in kazala. Stara in dobra bibliografska praksa je, da se pri delih, ki niso pisana v svetovnih jezikih, prevajajo naslovi. V našem primeru bi to pomenilo širši obseg vpisov in zlasti podvojeni obseg anotacij, upravičilo pa bi njihovo smotrnost, ki je le v odprtosti informacij. Če nas na primer predmetno kazalo opozori, da se o gozdarstvu razpravlja v bibliografski številki 69, to je v madžarskem koledarju za leto 1966, kako naj vemo, kateri članek je to? Ali naj se s slovarjem v roki lotimo vseh 28 prispevkov, citiranih v anotaciji zgolj v madžarščini? V tem primeru zadeva ni čisto brezupna, saj človek ob primerjavi popisov slovenskih in madžarskih koledarjev za isto leto lahko ugotovi, da so madžarski koledarji (ne v celoti) skržene izdaje in prevodi slovenskih koledarjev, v našem primeru koledarja pod št. 62 (v obeh pa je članek o gozdarstvu naveden pri avtorju Tugo Cajnko). V nekaj primerih bi lahko na takšen posredni način informacijsko odprli madžarske anota-

cije, če bi v njih na prvem mestu opozorili na primerjave (pri št. 13: Prim. št. 11; pri št. 18: Prim. št. 15; pri št. 29: Prim. št. 22; pri št. 43: Prim. št. 44; pri št. 55: Prim. št. 40; pri št. 69: Prim. št. 63). Ker pa je založba izdala zadnji slovenski koledar za leto 1966, madžarski pa so izhajali še vsa naslednja leta, je problem za večino (13) primerov le docela odprt.

1.2. Mimo 19 koledarjev v madžarščini je založba izdala še 24 samo madžarskih del. Med njimi je 7 izvirnih izdaj (št. 21, 117, 211, 255, 284, 346, 358), njihov zgolj madžarski popis pa bi lahko vsebinsko odprl prevod naslova v bibliografski opombi (kot navajamo pri prevodih izvorni naslov za opombo Prevod dela, bi tu navajali prevedeni naslov za opombo Prevod naslova), v primeru zbirnih del (št. 211 in 358) pa bi lahko opomba navajala vsaj okvirno oznako, na primer, da je delo antologija pesmi ali podobno. Preostale samo madžarske izdaje so prevodi slovenskih del. V treh primerih je slovenski naslov ohranjen (št. 42, 75, ali razumljiv št. 282), v šestih primerih je naveden ali razviden izvorni naslov (št. 62, 72, 86, 126, 291, 370) v dveh zbirnih delih te skupine (št. 72, 86) pa so posamezni naslovi v anotacijah samo madžarski, v osmih nadaljnjih primerih pa ni naveden izvorni naslov (št. 10, 34, 71, 74, 205, 364, 378, 408), v treh zbirnih delih te skupine (št. 10, 34, 378) pa tudi ne izvorni naslovi posameznih del. Prvo med zadnje citiranimi deli (št. 10) je prva madžarska izdaja Pomurske založbe z naslovom Szép Vida, ki je zbirka Pavlovih prevodov slovenskih ljudskih pesmi. Vseh devet prevodov v zbirki ima tudi slovenske naslove, pa jih bibliografski popis ne upošteva, čeprav bi jih moral že po pravilih (saj so enakovredni naslovi), še bolj pa

zaradi informativnosti podatkov, saj marsikaterega uporabnika zanima, da je naslov tega dela Lepa Vida, povzet po prvi pesmi, da je delo zbirka slovenskih ljudskih pesmi, in tudi podatek, katere pesmi so v zbirki prevedene. Podobno je s prevodom Cankarjevih črtic, čeprav v izdaji ni naveden slovenski naslov zbirke (Skodelica kave) niti izvirni naslovi dvajsetih črtic. Bibliografi se običajno potrudimo, da slovenskim prevodom tujih del najdemo izvirne naslove, če v izdajah niso navedeni; obratno pa je prav tako potrebno in bi bilo izvedljivo brez posebnih težav, ko gre za domača dela.

1.3. Tem delom se v bibliografiji pridružuje še 16 dvojezičnih izdaj, v slovenskem in madžarskem jeziku (predmetno kazalo jih navaja 14, ker je prvi dve izdaji prezrlo, št. 101 in 102). Pet izdaj predstavlja dela naših klasikov Prešerna, Bora, Cankarja (2) in Župančiča (št. 173, 186, 289—290, 409), tri izdaje so dela madžarskih klasikov Petőfija (2) in Adyja (št. 229—230, 325), tri izdaje učbeniki (št. 269, 333, 365), ena kronika (št. 235) in štirje zborniki (št. 101, 102, 246, 371): zbornik predavanj na simpoziju o Avgustu Pavlu, antologija slovenskih ljudskih pesmi, antologija partizanskih pesmi in antologija prekmurskih pravljic. Naslovi vseh dvojezičnih izdaj so navedeni v obeh jezikih, in prvem naslovu v popisu pa odloča namembnost izdaje: Slovincem namenjene dvojezične izdaje imajo slovenske, Madžarom namenjene pa madžarske prve naslove (in teh je večina, pri tem pa št. 102 ni dosledna, ker bi moral biti po tem kriteriju tudi tu prvi naslov v madžarščini). V vsebinskih anotacijah, ki so priključene nekaterim zbirnim delom (št. 102 in 371), pa so zopet citirani samo madžarski naslovi, čeprav so v izdajah nave-

deni tudi slovenski naslovi (pesmi in pravljice). Če že dopuščamo, da namembnost dela določenim bralcem upravičuje prednost ustreznemu naslovu dvojezičnih izdaj (pravzaprav bi moral odločati bibliografski kriterij prvega navedenega), pa ta namembnost ne more upravičiti drugih postopkov, katerim je bila po vsej verjetnosti prav tako poglavitni razlog. Pri večini dvojezičnih izdaj se elementi glavnega bibliografskega vpisa navajajo zgolj v madžarščini, čeprav jih najdemo v izdajah tudi v slovenščini. Ne gre za to, da bi jih navajali v obeh jezikih, toda v publikacijah, ki smo jih izdali pri nas, bi bilo umestno dajati prednost slovenščini. Sicer pa tudi madžarsko beleženje elementov ni poseben informacijski problem zaradi standardne rabe znakov in ločil ter obveznega zaporedja elementov. Kadarkoli pa gre za informativnost podatkov v bibliografiji, naj ponovimo, je omenjena ožja namembnost ne bi smela omejevati.

1.4. Mimo teh vsebinskih razširitev bibliografskega popisa pa si v njem skoro ne želimo ničesar drugega, tako je popis točen, natančen in dosleden, dosleden tudi v opuščanju tega, kar bi si želeli (za kar pa so bili poleg navedenih gotovo še drugi vzroki). Neko bibliografsko netočnost smo opazili v anotaciji pri št. 378, pri navajanju novel Miška Kranjca: isti znak podpičje (;) loči novele med seboj in tudi prevajalce teh novel. Tak postopek je pravilen, vendar le v okviru posameznih popisnih področij, v področju naslova ali v področju avtorstva. Ko za vsakim naslovom novele navajamo tudi njenega prevajalca, stopamo iz polja naslova v polje avtorstva, kar je lahko označeno le z ustreznim znakom (/), — Preveč se nam zdi, da so avtorji dvakrat poudarjeni

s polkrepkim tiskom, v značnici in še v popisu; v popisu del več avtorjev bi tako poudarili le avtorja, ki ni poudarjen v značnici. Pač pa se nam zdi zelo primerno, da so avtorji v anotacijah tiskani polkrepko; popis po standardu, ki tega ne predpisuje, bi bil brez tega zares nepregleden. — Pri št. 12 je avtor citiran v popisu Naci Kranjec-Pajlin [ps.], v popisih Kajuhovih del (št. 43, 207, 247) pa se avtor citira brez dodatka [ps.]. — Kratice se v popisih dosledno rešujejo v obliki F. Z. [Franc Zadavec], pa bi bilo lahko tako tudi v št. 224: G. Zs. [Guóth Zsuzsa].

2. Statistični pregledi so štirje: pregled sozaložnic Pomurske založbe, pregled izdaj po tiskarnah, pregled izdaj po obsegu in pregled knjižnih zbirk.

2.1. Prvi pregled pokaže, da je s Pomursko založbo sodelovalo 12 sozaložnic pri 61 izdajah, da je torej sama založila 348 publikacij.

2.2. Pregled izdaj po tiskarnah pove, da jih je največ natisnila tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani (169 ali 40 odstotkov), nato domača v Murski Soboti (102 ali 25 odstotkov), vse druge pa skupaj 138 del (35 odstotkov). Abecedni pregled navaja kar 31 tiskarn, če pa bi bili upoštevani še vsi ČZP, ZGP itd. (prim. št. 19 v pregledu), bi jih bilo še več. Zdi se, da bi bilo smotrnejše navajati samo različne osnovne nazive tiskarn, pa bi bile tako št. 5 in 31 navedene pod Primorski tisk Koper, št. 8 in 18 pod Celjski tisk Celje, št. 12 in 29 pod Mladinska knjiga — tiskarna Ljubljana, vse nazive Tiskarna na prvem mestu bi lahko opustili (in št. 16 navajali kot št. 6: Athenäum Budapest, št. 17 kot št. 7: Capitol Bologna), ohranili bi jih le v primeru neznanih tiskarn (št. 23 in 24). Sestava tega pregleda res ni do kraja domišlje-

na. Moti pa tudi, da ni nobenega pojasnila pri končnem seštevku natisov teh tiskarn, ki jih je 414, torej 5 več, kot je število izdaj v bibliografskem popisu. Pri petih izdajah je namreč sodelovala še druga tiskarna, zvečine pri natisu prilog (št. 42, 71, 74, 101 in 222), na kar bi bilo primerno opozoriti ob koncu pregleda (da se ne bi bilo treba zamudno loviti med številkami).

2.3. Pregled izdaj po obsegu kaže na postopno rast dejavnosti založbe in tudi na občasna nihanja. Poleg onih problematičnih »poprečij« ob koncu tabele bi to dejavnost lahko konkretnje prikazali z navajanjem nekaterih realnih (vsebinskih, jezikovnih in podobnih) parametrov, ki bi statistični prikaz poživili. Realni obsegovni prikaz izdaj pove na primer, da je izšlo v posameznih petletjih 8, 40, 71, 116 in 174 izdaj (v odstotkih: 2, 10, 17, 29, 42), kar pa zopet pove, da so v zadnjem desetletju izšle skoro tri četrtine vseh izdaj (290, 71 odstotkov) in v zadnjem petletju skoro polovica vseh izdaj (174, 42 odstotkov). — Tudi obseg strani bi bil nekoliko višji, če bi se pri seštevku upoštevale še (v popisu navedene) strani prilog (za zadnja leta je preverjanje odkrilo: 8799, 11.421, 13.154 in 14.191 strani).

2.4. Zadnji med pregledi je pregled knjižnih zbirk. Običajno so bibliografijam priključni kazalo knjižnih zbirk z navajanjem del ki v zbirke sodijo, kar pa je seveda smotrn le tedaj, kadar so zbirke štete in obširne. Med 25 zbirkami, ki jih pregled navaja (mednje ne sodi Izbrano delo M. Kranjca po kriteriju, da je zbirka niz del s sorodno tematiko različnih značnic; 12 zbirk z različnimi podnaslovi in enim skupnim naslovom pa je le ena zbirka: Mostovi),

so le tri štete zbirke (ena z enim zvezkom in dve s po šestimi zveki, Lendavski zvezki, Bisernine in Razigrane živali). Štetim zbirkam bi bilo primerno štetje v pregledu označiti, že zato, da bi se videlo, da so štete, posebno pa še zato, ker zaporedje bibliografskih števil ne odgovarja zaporedju štetja, na primer: Razigrane živali 154(2), 172 (5), 175 (6), 179 (3), 138 (1), 184 (4).

3. **Kazala** so bistveni del sleherne bibliografije, ker pod različnimi vidiki razgrinjajo njeno vsebino in jo napravijo uporabniku dostopno. V naši bibliografiji so tri kazala: sistemsko kazalo po UDK, abecedno kazalo naslovov ter imensko in stvarno kazalo.

3.1. Kazalo edicij po univerzalni decimalni klasifikaciji uokvirja kronološko nanizane izdaje v bibliografskem popisu v sistemski skupine glede na njihovo temeljno vsebinsko karakteristiko. — Pri izboru vrstilcev iz sistema UDK in izbranih geslih bi pripomnili, da je geslo pri vrstilcu 082 presplošno, ker ne gre za zbornike nasploh, ampak le za zbornike različne vsebine, ki sodijo pod ta vrstilec. Vrsta vsebinsko opredeljenih zbornikov pa je v kazalu dosledno uvrščena pod ustrezne vrstilce stroke. — Geslo pri različnih oblikah vrstilca 820(73) je Ameriška književnost, ki ga uporablja večina izdaj UDK, dasi je preširoko in neprecizno, saj pomeni le ameriško-angleško književnost v ZDA (kar izdaja UDK FID 550 iz leta 1978 že precizira). — Zelo natančna in hvalevredna je v skupinah 82/89 podrobna razčlenitev posameznih skupin po literarnih vrsteh ter vrstah izdaj in prevodov. Vendar bi to ne smelo nasprotovati načelu enkratnega uvrščanja posameznega dela v bibliografski sistemski prikaz (drugače je v katalognem sistemu UDK). Vsa iz-

brana dela M. Kranjca so navedena dvakrat, v skupini 886.3 A/Ž 3 in v skupini 886.3-3, vse dvojezične izdaje slovenske poezije so navedene dvakrat, v skupini 886.3-1 in še v skupini 886.3-1=945.11, prav tako dvojezične izdaje slovenske proze v skupini 886.3-3 in v skupini 886.3-3=945.11 (pri čemer je nedoslednost, da v drugi skupini ni navedeno tudi delo št. 371 iz prve skupine, prevod Galovih prekmurskih pravljic). Dvakratne navedbe imamo še v skupinah 894.511-1 in 894.511-1=863 ter v skupinah 894.511(497.12)-1 in 894.511(497.12)-3. poseben pa je še primer, ko je delo V. S. Naipaula (št. 311) hkrati uvrščeno v angleško (skupina 820-3) in indijsko književnost (skupina 891.43). — Kar se grafične podobe tiče, bi bilo kazalo neprimerno bolj pregledno, če bi bili polkrepko tiskani samo vrstilci (in tudi njihova gesla), kar je za sistemski pregled poglavitno, ne pa tudi značnice navedenih del, v celotnem kazalu publikacije »Kje in kaj« pa res ni bilo treba ponavljati vseh skupin iz sistema kazala UDK.

3.2. Kazalo naslovov uporablja pri navajanju periodičnih publikacij dve metodi, zaporedno in hkratno navajanje (kot v sistemskem kazalu). Prvo metodo upravičuje nezaporednost bibliografskih števil (prim. Knjiga, Naptár), edini primer hkratnega navajanja pa je revija Svet ob Muri, ki bi lahko bila iz istega razloga prav tako zaporedno navajana, da bi bila metoda enotna.

3.3.1. Imensko in stvarno kazalo je razumljivo najboljše kazalo. Pretežna večina gesel v kazalu je osebnih imenskih gesel, ob njih pa so povsod podgesla (o načinu avtorstva: avt., ilustr., prev., ur. itd., ali o obravnavi avtorja: bibl., predm.). Med osebnimi imenskimi gesli je mnogo kazalk, ki kažejo

od različnih navedkov v virih na sprejeto obliko v značnicah popisov in v kazalu (zlasti velja to za imena, pisana v dveh variantah, slovenski in madžarski); kazalke rešujejo večino avtorskih šifer (razen v 6 primerih; kot stoje vse druge šifre, bi tudi šifri EP in Sz postavili na začetke abecede), psevdonime, ime (ali patronim) v avtorski značnici pa ni rešeno le v 7 primerih, kar vse priča o izredni natančnosti avtorskega kazala. V njem pogrešamo samo kazalke za povezovanje dvojnih priimkov; opazili smo le nekaj podobnih kazalk, pri čemer ni toliko potrebna npr. kazalka Škorjanec Marica glej Škorjanec-Kosterca Marica, ker si geslo v kazalki in v njej nakazano geslo neposredno sledita, ampak bi bila bolj potrebna kazalka Kosterca Marica glej Škorjanec-Kosterca Marica, ki je v kazalu ni; podobna odvečna kazalka je tudi Báti Zsuzsa, ker ji nakazano geslo neposredno sledi, v kazalu pa je zelo na mestu kazalka za drugi priimek iste avtorice Konk Zsuzsanna glej Báti-Konc Zsuzsanna. Tako bi bilo treba povezati še vse druge dvojne priimke (v kazalu smo jih opazili še 16 nepovezanih), zlasti zato, da se izognemo dvojnim značnicam za istega avtorja in tako vpisom bibliografskih številčk na dveh mestih (kot v primeru Kobler Diana in Škobrne-Kobler Diana, ko bi prvi naziv ne smel biti značnica z navajanjem bibliografske številke, ampak samo kazalka na drugi naziv). — Med avtorskimi značnicami v kazalu preseneča Kiar Meško (tudi v opisu, ko je pravilno Meško Kiar in kazalka Ivan Slovin ps. glej Čačinovič Rudi. Tudi psevdonime je treba razvrščati po »priimku«, zato naj bi ta kazalka odpadla, neumestno kazalko pa je treba spremeniti v pravo kazalko: Slovin Ivna ps. glej Čačinovič Rudi.

3.3.2. Krajevna imenska gesla v kazalu so redkejša od osebnih imenskih gesel. Posebnost je navajanje dvojezičnih krajevnih imen (Dolnji Lakoš = Alsólakos, Dománjsevci = Domonkosfa, Göntérháza = Genterovci). Pri tem je vprašanje, ali ne bi bilo potrebno tako navajati še kakšno krajevno ime (npr. Lendava), enotnost pa bi terjala, da jih navajamo vedno v istem jezikovnem redu, vsako na drugem mestu citirano ime pa bi moralo najti v kazalu ustrezno mesto kot kazalka na prvo ime. — Mnogo krajevnih imen iz popisa pogrešamo v kazalu (Bratislava, Dobrovnik, Kobilje, Mursko polje, Petanjci, Rakičan, Slovenske gorice itd.), pri vseh, ki so v kazalu, zlasti pri geslih z obširnimi navedki številčk (Pomurje, Prekmurje), pa pogrešamo podgesla z okvirnimi predmetnimi oznakami obravnave.

3.3.3. To pa je že vprašanje predmetnih gesel v našem kazalu. Tudi ta v glavnem ne poznajo podgesel, če izznamemo podgesla za literarne zvrsti pri geslih za različne književnosti in edino geslo zunaj tega okvira Bibliografije, ki ima podgesla. Gre namreč zopet za informativnost, zlasti gesel s širokimi obsegi, ki je na splošno dokaj pičila (ne samo, ampak tudi iz tega razloga). Po vsem, kar smo že napisali, se ne moremo še tukaj spuščati v podrobnosti, saj bi to terjalo skupaj z analizo še celo razpravo o logiki geslenja. Opozorili bi le na nekaj temeljnih problemov. — Ker sistemsko kazalo UDK nima svojega abecednega kazala strok (ki tudi ni potrebno), bi morala vsa gesla tega kazala najti mesto med gesli stvarnega kazala. Nekatera gesla najdemo v drugačnem, a (bolj ali manj) ustreznem obliki: Vremenoslovje (v kazalu Me+teorologija), Medicina (Zdravstvo), Zdravila rastlinskega izvora (Zdravilne rastline), Upodabljajoča

umetnost (Likovna umetnost), Slovensko jezikoslovje (Slovenščina), Zgodovina druge svetovne vojne (Narodnoosvobodilni boj), nekaterih pa v kazalu ni: Politika, Gospodinjstvo, Arhitektura, Likovniki, Španska književnost, Spomini. Ta gesla so generična (saj so skupinska), vanje pa so vključena specifična gesla (posameznih enot teh skupin). Smisel splošnih generičnih gesel v kazalu je povezovanje ožjih specifičnih gesel, ki so v kazalu na različnih mestih. Takšno povezovanje v generičnih geslih je lahko le sumarično (z golim navajanjem bibliografskih številok ožjih gesel), včasih pa je primerno tudi povezovanje s podgesli, kar postanejo specifična gesla v okviru generičnih gesel. Od zgornjih navedenih gesel v kazalu je na primer generično geslo Gospodinjstvo upoštovano z ožjima gesloma Krojaštvo (kar ni prav, saj v citiranem delu ne gre za obrt, ampak za Krojenje) in Kuharstvo. Enote gesla Likovniki (biografije) so upoštevane samo v širšem geslu Likovna umetnost, če pa že imamo v kazalu geslo Glasbeniki, bi lahko bilo ožje geslo tudi Likovniki, vsekakor pa bi morale biti vse enote (št. 67, 115, 205) vključene tudi v generično geslo Biografije, pa ni tam ne teh enot, niti dveh enot (št. 45 in 257) iz skupine UDK 929 Biografije. Z drugo besedo, vsaj vse tisto, kar je v pregledu UDK označeno kot biografija (78 : 929 in 929), bi moralo biti tudi v stvarnem kazalu navedeno pod geslom Biografija. Najbolj pa moti, da je v stvarnem kazalu izpadlo geslo Španska književnost. Vsi lokalni nazivi te književnosti (kubanska, mehiška, perujska in urugvajska — št. 330, 334, 37-387) so upoštevani kot specifična gesla (kar je prav), le skupni jezikovni naziv za te književnosti, odločilen za si-

stemsko uvrščanje v eno skupino, ni upoštevan. Podoben je primer z ožjim geslom Kajkavska hrvaška književnost (študije) 234, ki ni upoštovano v geslu Srbska in hrvaška književnost (študije). — Na splošno opažamo dva temeljna, a razhajajoča se postopka pri geslenju pojmovno širših in ožjih gesel. Če nam gornji (in še mnogi) primeri razodevajo nekakšen strah pred širšimi gesli, pa nam na primer geslo kmetijstvo odkriva ravno nasprotno: tu je združeno skoro vse, kar pod ta pojem sodi (vendar brez vsakih podgesel), ožja gesla (za posamezna področja), ki jih srečujemo v podpisih celo vrsto in na mnogih mestih, pa sploh niso navedena (na primer sadjarstvo, vinogradništvo, čebelarstvo itd.) ali pa so navedena s posamično bibliografsko številko (na primer Živnorejca 13, Kmetijska zadruga — pravilno bi bilo Kmetijske zadruge 22), kar je informacijsko zavarovanje, ker bi morali navesti še vrsto bibliografskih številok, saj se s to tematiko srečujemo skoro v vseh popisih kmetijskih in združenih koledarjev. Sicer pa smo opazili še veliko primerov, da pri posameznih širših ali ožjih geslih niso upoštevane bibliografske številke mnogih vpisov: pri geslu Slovarček narečnih besed (edninska oblika in geslo nasploh je vprašljivo) na primer ni navedena št. 106 za »prleško besedišče«; pod geslom Slovenščina ni št. 234, ki je v sistemskem kazalu UDK navedena pod enakovrednim geslom (skupina 808.63); pod geslom Časopisi so navedeni samo časopisi, ne pa tudi dela, ki govore o časopisih (št. 4, 28, 59, 143, 372); geslo Narodnoosvobodilni boj ne navaja št. 7; splošno geslo Zgodovina bi morala upoštevati tudi št. 70, 93 in 198, tako označene v sistemskem kazalu UDK itd. — Glede oblikovanja gesel samih bi rekli, da so nekatera prav čudna:

Koledarski drobiž, Nasveti na cesti, Praktični nasveti, Resolucija o slovenski in hrvatski manjšini v Avstriji, da omenimo nekaj značilnih; prvo in tretje geslo nista potrebni, drugo sodi v Cestni promet, zadnje pa pod splošno geslo Narodne manjšine ter pod ožji gesli Slovenci v Avstriji in Hrvati v Avstriji (kot so podobno že oblikovana v kazalu).

Na koncu ne bi poudarjali iskrenosti ob večkrat izrečenem priznanju, zlasti za vzoren bibliografski popis in izredno natančno imensko kazalo, in da takšno, priznanje ne more biti zgolj običajna vljudnost, kadar se delo samo hvali; če ne bi bilo takšno, tudi ne bi zaslužilo obširnejše analize. Za pomisleke ob stvarnem kazalu pa naj velja še priznanje »*mea culpa*«, saj smo z nadrobnim in zapletenim povezovanjem predmetnih gesel v podobni bibliografiji, po kateri je metoda obdelave delno prevzeta, verjetno povzročili, da se je avtorica odločila za bolj poprečni postopek.

Stanislav Kos

Škafar Ivan: Bibliografija prekmurskih tiskov od 1715 do 1919.

Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti 1978. 102 str. (Biblioteka. 6.)

Prekmurje je ob Primorski tista slovenska pokrajina, ki je bibliografsko najbolj obdelovana. Medtem ko za bibliografije primorskega tiska velja, da so imele in še imajo očiten narodnostni podton, pa je raziskovalec prekmurskega tiska mikala predvsem samosvoja pot, ki jo je stoletja hodilo Prekmurje; odrezano od političnega in kulturnega razvoja drugih naših pokrajin. Slovenski tisk se je pojavil v Prekmurju v začetku 18. stoletja in se na to dobri dve stoletji sa-

mostojno razvijal. Njegove osnovne značilnosti so urečni jezik, madžarski črkopis, vsebinska usmerjenost pretežno za cerkvene in šolske potrebe, pogosto ponatiskovanje in predelovanje. Narečje se je v tisku obdržalo vse do leta 1919, ko se je Prekmurje vključilo v Slovenijo; poznejši pojavi so le priložnostni. Gajica se je uveljavljala od leta 1912 in kmalu prevladala. Izhajale so najprej le knjige, proti koncu prejšnjega stoletja se pojavljajo že tudi serijske publikacije (časopisje, koledarji).

Slovenski prekmurski tisk je bil upoštevan v vseh naših splošnih nacionalnih bibliografijah, vendar dokaj nepopolno. Čop ga je poznal malo in je njegove vrzeli močno, vendar ne do kraja izpolnil Šafařík (gl. Škafarjeva dognanja v Jeziku in slovstvu 1969, 38—44). Od leta 1868 naprej so bibliografije v Letopisu Slovenske matice zapisale tu in tam tudi kakšno prekmursko knjigo. Te in še nekatere druge je opisal Simonič, a še vedno ne vseh. Prvo izčrpnjšo podobo je podal šele Madžar János Melich (1902 in 1908). Njegova bibliografija (pisana v madžarščini) je dolgo veljala za najbolj popolno, a je z leti metodično in vsebinsko zastarevala. Kajpak so pred tem in pozneje razni pisci opozorili na to ali ono prekmursko slovensko knjigo, ki je bibliografije niso poznale Večja prispevka, ki segata deloma tudi v čas pred leto 1919, sta bibliografiji Vilka Novaka Prekmurska periodica (Slovenska krajina. 1935, 132—133) ki obravnava časopisje in koledarje, ter Niki Brumnove Koledarji za Pomurce (Knjižnica, 1963, 145—160). Popolna in izčrpana bibliografija celotnega slovenskega prekmurskega tiska pa je še čakala na svojega človeka.

Naloge se je lotil Ivan Škafar, prekmurski rojak in neutrudni raziskovalec prekmurske knjige.